

Проф. др Урош В. Шуваковић¹

Универзитет у Приштини, Филозофски факултет
са привременим седиштем у Косовској Митровици
Катедра за социологију

UDK: 37.022

ISBN 978-86-7372-171-2, 18 (2013), p.389-399

Стручни рад

БИОГРАФСКИ МЕТОД (МЕТОД ЖИВОТНЕ ПРИЧЕ) У ИСТРАЖИВАЊУ ДАРОВИТОСТИ²

Резиме: У раду се полази од заснованости биографског метода (метода животних прича) на прикупљању спонтано насталих личних докумената појединца како би се добила прецизнија сазнања не првенствено о појединцу који је њихов аутор, већ о друштвеној групи чији је он припадник, што претпоставља и истраживање међуодноса на релацији појединац – уже и/или шире окружење (М. Богдановић). Стога је наша је полазна претпоставка, када је реч о истраживањима даровитости, да овај метод може да буде продоран у сазнавању утицаја, подстицајућег или ограничавајућег, друштвене средине на развој даровитости.

С обзиром на његов развој, као и специфичне потребе прилагођавања ради проучавања даровитости и талентованости, истражићемо и успешност примене миксметодског и полиметодског приступа у прикупљања и обради података, посебно указујући на значај и сазнајне могућности биографског интервјуа.

Кључне речи: биографски метод (метод животне приче), истраживање даровитости, миксметодски приступ, биографски интервју, полиметодски приступ.

Уводне напомене

Метод о коме се усуђујемо да пишемо у контексту његове употребљивости и сврсисходности у истраживању даровитости, спада у ред најоспораванијих метода друштвених наука. Оспорава му се готово све, почев од имена до непостојања сопствених инструмената прикупљања података, Ипак, захваљујући одређеним карактеристикама, које се заснивају првенствено на за њега специфичном извору информација – личним документима појединца, те специфичној употреби тако спознатих биографија у процесу закључивања у вези са неком друштвеном групом, можемо се сагласити да је реч о посебној оперативној методи у начним истраживањима.

Опште карактеристике биографског метода

Утемељивачи овог метода су Виљем Томас (William I. Thomas) и Флоријан Знањецки (Florian W. Znaniecki) са својом, сада већ класичном студијом, „Пољски сељак у Европи и Америци“. Развој овог метода одвија се

¹ uros-s@eunet.rs

² Рад је резултат истраживања спроведених у оквиру научно-истраживачког пројекта ИИИ 47023 *Косово и Метохија између националног идентитета и евроинтеграција* које финансира Министарство просвете и науке Републике Србије.

кроз период тзв. чикашке школе. „Идеја да лични документи могу чак и боље изразити субјективни аспект друштвених процеса него посматрање и интервју, одговарала је и већ формираном општем становишту ових аутора о природи друштвених појава и начину њиховог проучавања“ (М. Богдановић, 1993: 128). „Из личних докумената се, према томе, сазнају не само фактичка понашања, већ и разлози таквих понашања“ (С. Милосављевић, И. Радосављевић, 2000: 570). Између два светска рата у Европи се овај метод највише примењује у Пољској („биографски покрет“), а после II светског рата до његове реактуелизације у САД и Европи долази тек 60-их и 70-их година³.

Најпре, неколико речи о називу ове методе. За њено именовање користе се најразличитији термини: „метод животних историја“, „метод личних докумената“, „метод животних прича“, „биографски метод“, итд. И како то обично бива, најриширенија је употреба оног назива који је најмање адекватан, а то је „биографски метод“. Разлог је у придеву „биографски“, с обзиром да биографије пише увек неко треће лице, док се овај метод заснива на личним документима, па би стога придев „аутобиографски“, као одредница, био знатно прецизнији. „Биографија представља животопис неке личности, али који не пише та личност о којој је реч, већ неко други, његов биограф. Дакле, ако то узмемо у обзир, онда долазимо до апсурдне ситуације да међу документа која могу бити третирана биографским методом никако не спадају биографије, пошто оне нису лична документа, изворно настала од појединца на кога се односе. Биографије пишу биографи, најчешће су оне и политички релевантни документи, али као такви они могу бити документи који се подвргавају нпр. анализи садржаја, а не биографском методу“ (Шуваковић, 2011а: 157-158)⁴. Пракса је, међутим, учинила своје, тако да ми, и поред свести о неадекватности назива, нећемо користити други термин до овог, тим пре што ни остали називи за овај метод нису најпримеренији. Називи „метод животних историја“ и „метод животних прича“ су заправо истозначни у српском језику. Оба термина наглашавају хронолошку везу међу догађајима, такође важну за биографски метод. Проблем је, међутим, у начину настанка тих прича. Уколико су оне настале као резултат вербалних провокација саговорника, не би се могле подвести под карактеристике овог, већ метода испитивања. Можда би најтачнији назив био „метод личних докумената“, при чему би овај термин мора да обухвати не само оне документе који су по ауторству „лични“, већ и оне који се односе на конкретну личност, а по ауторству могу бити и официјелни.

³ У Србији се овим методом детаљније бавила Марија Богдановић у својој студији њему посвећеној која је објављена 1993. године и у нешто мањој мери С. Милосављевић и И. Радосављевић у свом уџбенику који је прво издање имао 2000. године.

⁴ Позивајући се на „политичку релевантност“ биографија, ми не мислимо само на оно врсту релевантности којој би одговарао енглеска именица *politics*, већ и на релевантност којој одговара енглеска именица *policy*. Ова прва односи се на оно што се у српском језику сматра класичном, дневном, странчарском или општом државном политиком, док ова друга обухвата тзв. доменску политику: монетарну, економску, социјалну, образовну итд. Тако биографије могу да садрже и значајне податке о томе какве је ставове неки појединац заступао у погледу односа државе према даровитима и талентованима, што би спадало у домен нпр. просветне политике.

М. Богдановић указује да се код биографског метода „прећутно подразумева да је реч о поступку који, на основу личних докумената, као адекватне искуствене грађе, треба да дође до сазнања о субјективном искуству учесника у одређеним догађајима и ситуацијама, те да се из њиховог угла гледања, њихове `дефиниције ситуације`, разумеју и мотиви њиховог далања и понашања“ (1993: 121), док Милосављевић и Радосављевић наглашавају да је читава идеја овог метода „није у избору извора већ у сазнању индивидуалних биографија и посредством њих, стицања сазнања о друштвеним групама, организацијама, итд, односно о друштвеним односима, кретањима, својствима, положајима, итд.“ (2000: 571). Ипак, и поред тога што је суштина да се посредством биографских података појединаца сазнају подаци релевантни за друштвене групе којима они припадају, не можемо се сложити са тим да се идеје биографског метода не састоји у „избору извора“. Напротив, избор извора је веома важан, пошто је он тај који омогућује сазнање субјективног (искуственог, учесничког) у објективном (догађају, појави, окружењу). Зато и сматрамо да су извори на које се може применити овај метод првенствено они својеручни: дневници, аутобиографије, персонализована писма⁵ (што укључује и савремене облике електронских „писама“, под условом да се може утврдити њихова аутентичност: e-mail, SMS, MMS, twitter, facebook, blog). Овде постоји и допунски критеријум: ако је било који од ових видова комуницирања настао из лукративних, комерцијалних разлога, као и други видови комуницирања који из таквих разлога углавном и настају (нпр. мемоари државника, аутобиографије историјских личности које пишу тимови историчара за широку публику или ради стварања нпр. „култа личности“), не може се узети у обзир као извор података у примени ове методе, али се, наравно, могу користити, као извор података кроз примену анализе садржаја документа, „свакако уз повећану дозу методолошке сумње“ (Шуваковић, 2011а: 159). Извори података у примени биографске методе морају да имају спонтано порекло, што ће рећи да никако не могу да настају по наручби у комерцијалне сврхе. Једино је тако могуће доћи до истинског субјективног у објективном. Друга врста извора на које се може применити ова метода јесу официјелни извори који се односе на неког појединца (нпр. сведочанство о успеху у школи, диплома која сведочи о освојеном првом месту на такмичењу из математике и сл.).

Подвлачимо да није прихватљиво поручивање писање докумената на одређену тему у научне сврхе, са циљем примене биографске методе, уз формулисана питањима, прецизирања и сл. Таквих је покушаја иначе, у историји примене биографске методе, било много, чак толико да јој Милосављевић и Радосављевић баш као специфичност „признају“ „производњу докумената по захтеву истраживача“ (2000: 574). Ово, међутим, представља знатно одступање од идеје на којој је заснована метода коју су

⁵ Дакле она писма која су упућена одређеној личности и садрже садржај који је само њој намењен. Писма, макар била и адресована (што је у складу са савременим правилима директног маркетинга), са истоветним садржајем намењеним мноштву прималаца, не могу се сматрати персонализованим. Исто тако, ни формулативне поруке послате путем нпр. e-mail или SMS, не би се могле узети у разматрање када је реч о примени ове методе.

применили Томас и Знањецки. Наиме, у оваквим истраживањима су сачињаване теме, постављана питања на која су испитаници одговарали у писаној форми, исцрпно, чиме су се губиле битне карактеристике биографске методе, а преовлађивале битне одлике испитивања, и то првенствено научног интервјуа (Шуваковић, 2000)⁶. Од „производње докумената“ једино што сматрамо да би се могло прихватити у оквиру биографског метода – а то су управо и чинили за потребе своје студије Томас и Знањецки – јесте писање аутобиографија. Зашто баш аутобиографија? Зато што кроз њих човек одаје своје мисли, осећања, виђења, ток „кретања кроз живот“. При том, писање аутобиографије није исто што и прављење слободног (писаног) интервјуа – у том случају бисмо имали полиметодски приступ – пошто и такав научни интервју ипак мора да има неку конкретнију тему, него што је читав претходни живот саговорника. С друге стране, извесно је да се писањем аутобиографије на захтев истраживача ипак губи елемент спонтаности, и то због а) постојања свести о учешћу у истраживању у тренутку настанка документа, б) „самоусмерености“ испитаника на оно што сматра да у његовом животу интересује истраживача, а што прилази из а) и што може да узрокује прескакање неких делова живота, тренутака или епизода, који би значајно допринели стицању сазнања. Када се биографски метод примењује као једини метод макроистраживања, баш како су то чинили Томас и Знањецки у својој студији о пољском сељаку, тада наше примедбе мање долазе до изражаја, али када је реч о микроистраживању, поготову када се ради о једном случају, а код истраживања даровитости може бити баш таква ситуација, и писање аутобиографије на захтев није прихватљив начин „производње документа“. Тим пре, ако се даровити истражују на неком ранијем узрасту. У том случају, много је корисније проучити спонтано настали дневник или се одредити за миксметодски поступак – биографски интервју. Масовно прикупљање грађе за израду студије откупом докумената који испуњавају услове које смо навели, како су то чинили Томас и Знањецки, такође сматрамо прихватљивим пошто то доприноси објективизацији субјективних оцена, спознаја, ставова итд. Управо идеја о понављању образаца понашања, у аутобиографијама, дневницима, писмима истраживаних појединаца – припадника исте групе и јесте битна идеја ове методе, а постизањем „прага zasiћености“ се отклања приговор о недовољној репрезентативности и основаности искуствене базе. Не треба пренебрећи ни опаску коју дају Милосављевић и Радосављевић позивајући се на искуства истраживача који су ову методу користили, да је понекад „за резултате истраживања боље имати мали узорак – само неколицину компетентних субјеката, него масу оних који нису свесни догађања“ (2000: 572). Ова констатација добија на значају код сваког истраживања елита, укључујући ту и истраживање даровитих, као друштвене групе из које потенцијално израста научна и друштвена елита једне земље.

⁶ Чак и када од саговорника тражимо да напише текст на одређену тему, без икаквих питања, потпитања и сл, и тада је реч о слободном, писаном, интервјуу, који је техника испитивања.

Необично важан принцип на коме почива ова метода је комплементарност. Он подразумева а) поређење и допуњавање података из свих личних-приватних докумената, б) међусобно поређење и допуњавање података из личних-приватних и личних-официјелних докумената, в) поређење и допуњавање података из лично-приватних и лично-официјелних докумената са подацима из других врста документа (нпр. подацима из биографија, мемоара, статистичких података, из извештаја о спроведеним испитивањима, итд.) на основу којих, применом других научних метода, можемо да дођемо до научног сазнања.

Конечно, напомињемо да се, сходно традиционалној дихотомији, биографска метода сврстава међу квалитативне истраживачке методе. Међутим, управо је на њеном примеру могуће оспорити и саму њену припадност квалитативној парадигми и, уопште, поделу на квантитативне и квалитативне истраживачке методе (Suvaković, 2011b: 414-416). Ово стога што је у примени биографске методе, било доста примера који показују вршење разних квантификација ради одговарајућег закључивања. Такав је, нпр. случај са студијом Томаса и Знањецког „Пољски сељак у Европи и Америци“ која, будући да је настала на основу анализе неколико хиљада писама, садржи јасне квантификације. Оне нису изостале ни у студији „Банда“ (Trasher, 1928), која се бавила истраживањем 1313 малолетничких банди у Чикагу, при чему указујемо да је у овом другом случају примењен полиметодски приступ.

Продорност примене биографске методе у истраживању даровитости

Пошто смо утврдили да се биографска метода састоји у а) коришћењу личних докумената појединаца у сврху б) сазнавања субјективног односа тог појединца према друштвеној групи, средини којој припада и *vice versa*, његовог субјективног доживљаја односа који друштвена група, средина има према њему самоме, при чему је в) принцип комплементарности од суштинске важности када се ради о овој методи, остаје нам да утврдимо могућност њене примене у истраживањима даровитости.

Претходно, међутим, морамо да одредимо појам даровитости. Често се инсистира да даровитост постоји онда када дете има висок коефицијент интелигенције ($IQ \geq 140$), док други указују да то није једини критеријум за установљење присуства даровитости (С. Максић, 1993: 35-58). Галагер (J. Gallagher, 1976) указује на висока општеинтелектуална постигнућа појединаца, нарочито у академским областима, стваралачком или продуктивном мишљењу, лидерским могућностима, уметности или психомоторним способностима, док Гарднер (H. Gardner, 1985) сматра да су различите врсте интелигенције у ствари различити начини помоћу којих појединац може да искаже своју даровитост. Даровито дете је оно које је рођено с неуобичајеном способношћу да савлада одређено подручје-а (E. Winner, 2005). Винер појам даровитости користи за децу коју одликују: превремена развијеност (брже напредовање од просечне деце), инсистирање да „свирају по свом“ (виши квалитет успеха, другачији путеви учења, самосталност и самопоуздање) и жар

за савладавањем (висока мотивисаност, опсесиван интерес), разликујући га јасно од талентованости као посебног израза даровитости за одређено подручје⁷. Из свих ових, и највећег броја других, схватања појмова даровитих следи да је реч о индивидуалним карактеристикама, о особинама појединаца. При том, те особине долазе до изражаја углавном у школском добу, па стога и не чуди што се „најчешће под даровитошћу подразумевају висока (супериорна) школска постигнућа и значајно интелектуално испољавање појединаца који су уочени или идентификовани као даровити“ (Б. Ђорђевић, 1995: 29-30). „Рано дијагностицирање обдарености представља почетак посебне бриге друштва о талентима, поклањање њима посебне пажње стварањем повољнијих услова за њихов развој. Оваквом својом акцијом друштво настоји да изгради своју елиту“ (Д. Ж. Марковић, 2006: 24).

Поставља се питање могућности примене биографске методе, при оваквом схватању даровитости. Ако се узме у обзир строго дефинисање биографске методе, какво смо ми прихватили, продорност биографске методе би се огледала у сазнању односа појединца према друштвеној групи којој припада (нпр. школском одељењу), али и у његовој перцепцији односа те исте друштвене групе према њему самоме. Као основа за закључивање могли би да послуже лични дневници, аутобиографије, споменари, „лексикони“, писма и сл. настали у периоду школског узраста, укључујући и аутентичне on-line садржаје, попут блогова (види Stora, 2011: 445) али и неки официјелни документи: разредна књига (дневник), сведочанства, дипломе о постигнутом успеху на такмичењима итд. Прикупљањем и анализом оваквих садржаја било би могуће спознати који су то елементи које је појединац перципирао у понашању групе према себи који су утицали на инхибирање односно на подстицање развоја даровитости у одређеној области, али би истовремено било могуће стећи сазнања како даровити појединац гледа на друштвену групу у којој се налази, да ли, и у којој мери, он себе доживљава као припадника те групе. Одвојено би могло да се овакво истраживање примени на „изоловане, а даровите“, тј. на оне ученике који се налазе у одељењима са осталом, просечном, децом, а одвојено на оне који су већ селекционисани на начин да похађају посебне школе за даровите (нпр. они који су даровити за стране језике похађају тзв. билингвалне школе или они за математику се уписују у Математичку гимназију, итд.), или одређене установе које баш имају задатак да афирмишу даровитост код младих (нпр. Истраживачка станица „Петница“, Друштво „Архимедес“, итд.). Даље би се могло истраживати и какав је однос када је реч о деци из провинције, а какав када се ради о оној из метрополе или када је реч о деци из руралних и урбаних средина или, пак, како изразито конфликтне ситуације на одређеним подручјима – попут данашње ситуације на Косову и Метохији – утичу на развој даровитости. Компарацијом добијених

⁷ И Гање указује да су за развој талента, изузев надарености, значајни фактори и срећа, друштвена средина и мотивационе и емотивне особине, док подручја развоја талента могу бити академска, уметничка, спортска и технолошка (F. Gagné, 1991: 65-80).

⁸ Ми ћемо у нашем раду користити само појам „даровитости“, пошто он у свом садржају обухвата и појам „талентованости“ као специфичан.

података свакако би се дошло до значајних закључака о „понављаним обрасцима понашања“, типичним за различите случајеве припадности разним друштвеним групама које смо примерице навели, али и до неких, заједничких образаца понашања који се у свакој од њих понављају.

Миксметодски и полиметодски приступ у емпиријском прикупљању података: биографски метод +

Као што смо већ напоменули, током историје развоја и примене биографског метода, било је покушаја да се под тим појмом обухвате и емпиријска истраживања која са њим имају додирне тачке, али која по својим карактеристикама много више одговарају нпр. методу испитивања, пре свега техници слободног интервјуа, или тесту, него биографском методу. На тај начин се мењало значење самог појма биографски метод. „Образложење“ ових прилагођавања проналозило се у потребама „стандардизације“ у смислу постављања одређених питања ради „појашњења“ животне приче (види као пример Cliford, 1930), захтевања од испитаника да одговара на одређене, унапред формулисане теме или питања (види као пример `Chic`&Sutherland, 1937) што су неки истраживачи попут Р. Ангели сматрали „оригиналном идејом и фундаменталним доприносом методу личних докумената“ (цит. према М. Богдановић, 1993: 144), не увиђајући при том просту чињеницу да се заправо не ради о примени биографског, већ метода испитивања, технике интервјуа. Готово је идентична ситуација и са још једном студијом која се бавила проучавањем друштвеног положаја жена после завршеног колеџа (види као пример Foster&Park, 1942), што се такође представља као примена метода личних докумената, иако и сама М. Богдановић признаје да се „приступ заснивао на поновљеним интервјуима“ (Богдановић, 1993: 145). Сличних покушаја било је и у новије време (Cordini, 2011: 453) Ако су, дакле у питању интервјуи, макар били и понављани више пута, макар да се од испитаника захтева и цртање мапа, онда није по среди биографски, већ метод испитивања. Без обзира на мишљење да „стварање докумената на захтев истраживача обезбеђује њихову потпуност, усмереност на суштинска питања и упоредивост података“ (Богдановић, 1993: 147), остајемо при ставу да тако „створени“ документи, уз изузетак аутобиографија у макроистраживању биографском методом и свест истраживача о сазнајном дефициту спонтаности код овако „произведених докумената“, не могу бити извор података биографске, већ само методе испитивања, пошто се тиме губи управо оно што је главна предност и битна разлика у односу на испитивање: спонтаност и искреност у изражавању става, мисли, погледа, разлога, мотива итд.

С друге стране, не видимо ниједан разлог опирању миксметодском и полиметодском приступу у прикупљању података. Овде указујемо на разликовање појмова полиметодског и миксметодског приступа. Полиметодски приступ означава самосталну примену више различитих метода (не нужно и истовремену, не нужно подједнаког значаја у истраживању, већ једна може бити главна, а друга/е помоћне) у сврху прикупљања података

(нпр. методе посматрања и методе испитивања) у току истраживања, док миксметодски приступ означава комбиновану употребу различитих техника, поступака и инструмената из различитих метода у циљу јединственог приступа прикупљању података у оквиру одређеног истраживања.

Велики број истраживања која су вршена, а чије смо само најпознатије примере навели, указује на потребу комбиновања, биографског метода и метода испитивања, технике интервјуа. Тако долазимо до *биографског интервјуа*, као веома продорне технике миксметодског приступа прикупљања података.

Које су карактеристике биографског интервјуа? Пре свега, интервјуер се детаљно упознаје са свим оним што би спадало у лична документа, као извор података у биографској методи. Проналазећи у њима разне нејасноће, супротности, непостојање објашњења за одговарајуће поступке, он као допунску користи грађу коју смо код биографске методе искључили као примарни извор, али која овде за припрему научног разговора може да буде веома корисна (биографије, мемоари и сл.). При том, ми смо јасно дефинисали круг личних докумената које користи биографски метод. Припрема за спровођење научног интервјуа нас не ограничава само на коришћење личних докумената, па стога ни код биографског интервјуа немамо такво ограничење, напротив принцип комплементарности то и тражи, иако свакако у самом поступку сазнања настојимо да дођемо до што већег броја личних докумената и да их што потпуније изучимо.

Конечно, након тако извршене припреме, он врши биографски интервју, који је биографски у двоструком смислу: а) односи се на животопис човека који је саговорник (испитаник); б) биографски је, зато што је реч о посебној техници, заснованој како на научном интервјуу који постоји као техника метода испитивања, али за чију су припрему спровођења вршена истраживања и на основу личних докумената испитаника (и то првенствено на њима) која су нас довела до одређених закључака које ми сада, кроз биографски интервју, проверавамо, продубљујемо, потврђујемо или негирамо. Типичан пример примене оваквог биографског интервјуа у истраживању је студија коју је урадио Cliford (1930) у вези младалачком деликвенцијом. Ова техника је, свакако, применљива и када је реч о истраживању и на неким другим подручјима (Bernáth, 2011: 457), укључујући и даровитост. На пример, интервјуер ће у разговору са неким даровитим учеником – утврдивши претходно да је овај урадио лоше контролни задатак из нпр. математике – питати га зашто је то тако, који су разлози његовог подбачаја и сл. У самом наставном процесу тај контролни из математике има функцију *теста знања*, али је за истраживача који примењује биографски интервју он лични документ његовог саговорника. На основу понављаних образаца одговора даровитих због чега су лоше урадили неки контролни задатак, могуће је извући заједнички именитељ у погледу тога који су све били нпр. инхибирајући фактори који су на такав резултат утицали. Оваквим приступом, свакако ће бити омогућено да се стекну продубљенија сазнања у вези са предметом истраживања.

За разлику од биографског интервјуа, пример полиметодског приступа би значајно коришћење више различитих метода за прикупљање података. У истраживању даровитости ученика то би значило, нпр. коришћење теста којим се утврђује коефицијент интелигенције, што спада у методе мерења у друштвеним наукама, а потом примену биографског метода у истраживању нпр. ограничавајућих фактора развоја талената код свих ученика у једном граду код којих је установљен $IQ \geq 140$. Дакле, код полиметодског приступа, ми у оквиру истог истраживања примењујемо више метода долажења до података (у нашем примеру метод мерења, технику теста и биографски метод), не комбинујући при том елементе техника, инструментарија и извора података тих метода, већ их примењујући на процедурално стандардизован начин, али комбинујући податке до којих смо независно дошли њиховом применом у оквиру истог истраживања. Једнако тако, могуће би у циљу спровођења истоврсног истраживања применити полиметодски приступ коришћењем нпр. методе посматрања и биографске методе, итд.

Ка закључивању

Иако оспоравана, биографска метода се може сматрати ваљаном научно-истраживачком методом, посебно када је реч о истраживању специфичних група, какве свакако представљају даровити. Заснована на спонтано насталим личним документима, она омогућује спознају субјективног у објективном, даје податке о субјективном односу даровитог према друштвеној групи којој припада, али и о његовој перцепцији односа друштвене групе према њему самоме. На основу понављаних образаца понашања, могуће је извести закључке који се односе на друштвену групу и нпр. факторе који инхибирају или подстичу развој даровитости код ученика.

Неоправдано је у појам биографског метода укључивати и неке друге приступе који у значајној мери проширују овај појам, чинећи га нејасним и непрецизним, а истовремено доводећи у питање сам концепт и идеју биографског метода. Уместо тога, сасвим је легитимно заступати миксметодски или полиметодски приступ, не производећи при том појмовну и терминолошку збрку.

Конечно, потребно је нагласити да биографски метод, као метода која може да буде и метода макроистраживања, представља најбољи пример неодрживости дихотомије на квантитативна и квалитативна истраживања.

Биографски интервју јесте најчешћа техника миксметодског приступа, која се ослања на комбиновање елемената биографског метода са техником интервјуа. Мноштво студија које се сврставају под термин биографски метод или животна прича, заправо представљају биографске интервјуе. Нема никакве сумње да су у праву они истраживачи који у овом миксметодском поступку виде начин не само стандардизације добијених података, већ и продубљивања сазнања, његовог допуњавања на местима где лични документи „ћуте“.

И полиметодски поступак, који у себе поред биографске укључује још неку од метода прикупљања података (нпр. мерење, посматрање) може,

зависно од предмета истраживања, да допринесе продубљенијем сазнању, него уколико се ограничимо на строгу примену биографског метода, посебно када је схватамо стриктно одређеном на начин на који су то учинили њени утемељивачи Томас и Знањецки.

Примена биографске методе у истраживању даровитости може бити успешна, али се њена продорност и плодноност у сазнању знатно повећавају када она није једина метода сазнања, већ када се примењује миксметодски приступ (посебно техника биографског интервјуа) или полиметодски приступ, што је током историје примене биографског метода и чињено, али није успостављана јасна дистинкција међу тим појмовима.

Литература:

- Bernáth, K. (2011), "European, Regional and National Identities in Biographical Interviews", in *Social Relations in Turbulent Times*, ESA 10th Conference, Geneva, 7-10 September, Abstract Book
- Богдановић, М. (1993), *Методолошке студије*. Београд: Институт за политичке студије
- Gagné, F. (1991), *Toward a differentiated model of giftedness and talent*, in Colangelo, N. and Davis, G. A. (Eds.), „Handbook of gifted education“, Allyn and Bacon, Boston
- Gallagher, J (1976), *Teaching the Gifted Child*, Allyn and Bacon Inc. Boston
- Gardner, H (1985), *Frames of Mind – The Theory of Multiple Intelligence*, Basic Books, New York
- Ђорђевић, Б (1995), *Даровити ученици и (не)успех*, Заједница учитељских факултета, Београд
- Максић, С (1993), *Како препознати даровитог ученика*, Институт за педагошка истраживања, Београд
- Марковић, Д. Ж. (2006): *Прилози елитопедагогији*, Виша школа за образовање васпитача, Вршац
- Милосављевић, С, Радосављевић, И. (2000), *Основи методологије политичких наука*. Београд: Службени гласник
- Stora, M. (2011), "Znanięcki 2.0. The Idea of Blog Research", in *Social Relations in Turbulent Times*, ESA 10th Conference, Geneva, 7-10 September, Abstract Book
- Thomas, W.I. & Znanięcki, F. (1996), *The Polish Peasant in Europe and America*. Urbana : University of Illinois Press
- Foster, R.G, Park, P.W. (1942), *Women after College: A Study of Effectiveness of Their Education*, New York
- Cordini, M.M. (2011), "Drawing Maps As An Elicitation Instrument In Life Stories To Collect Spatial Data", in *Social Relations in Turbulent Times*, ESA 10th Conference, Geneva, 7-10 September, Abstract Book
- `Chic` C, Sutherland, E. H. (1937), *The Professional Thief by u Professional Thief*, Chicago
- Clifford, S.R. (1930) *The Jack-Roller: A Delinquent Boy`s own Story*, Chicago
- Шуваковић, У. (2000), *Испитивање политичких ставова*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства

- Шуваковић, У. (2011а), *Методлошке студије о питањима социолошког проучавања политичких партија*. Косовска Митровица: Филозофски факултет Универзитета у Приштини
- Suvakovic, U. (2011b), "On Exceeding Of Division For Qualitative And Quantitative Researches In Contemporary Scientific Methodology", *Srpska policka misao* no. 4/2011
- Winner, E (2005), *Darovita djeca – mitovi i stvarnost*, „Ostvarenje“, Lekenik

Uros V. Suvakovic, PhD

Associate Professor

University of Pristina, Faculty of Philosophy

with temporary Head Office in Kosovska Mitrovica

**BIOGRAPHICAL METHOD (LIFE STORY METHOD)
IN RESEARCHING TALENT**

Summary: Biographical method may be considered as a valid scientific-researching method, especially regarding the researching of specific groups, which talented certainly are. Based on spontaneously established personal documents, it provides cognition of subjective in objective; it gives data on subjective relation between talented and social group to which he/she belongs, but also on his/her perception of relation between social group and himself/herself. On basis of repeated patterns of behavior, it is possible to make conclusions regarding the social group and e.g. factors that inhibit or stimulate development of talent with pupils.

It is unjustified to include also some other approaches into the idea of biographical method that considerably widen this idea, making it confused and imprecise, and simultaneously questioning the concept itself and the idea of biographical method. Instead, it is completely legitimate to plead for mixmethod or polymethod approach, without making confusion on idea or terminology. It is necessary to point out that biographical method, as the method that can be also the method of macroresearching, represents the best example of unsustainable dichotomy to quantitative and qualitative researching.

Biographical interview is the most common technique of mixedmethod approach, which depends on combining elements of biographical method with technique of interview. Many studies classified as biographical method or life story actually represent biographical interviews. There is no doubt that the researchers are right, who see in this mixedmethod approach not only standardization of obtained data but also deepening of knowledge, its completion at places where personal documents are "silent".

Polymethodical approach also may contribute to deeper knowledge, depending on the subject of researching. The approach that comprise some other methods of collecting data apart of biographical approach (e.g. measuring, observing), without combining elements of those methods, techniques and instruments (like in the case of mixedmethod approach). These are applied separately within the same research and the results obtained by each of them are combined.

Implementation of biographical method in researching talented is pervasive in gaining knowledge, but its pervasion and fruitfulness are considerably enhanced when it is not the only method of gaining knowledge, but when mixed method approach (a special technique of biographical interview) or polymethodical approach is applied, which has been done during the history of biographical method application, but clear distinction between these ideas has not been established.

Key words: biographical method (life story method), researching talent, mixed method approach, biographical interview, polymethodical approach.